

Natrafiono też na osiedla obu faz wczesnego średniowiecza. Starsza z nich posiada przedstawicieli w miejscowościach: Husów pow. Łańcucki (jamy, paleniska), Nisko (7 jam), a młodsza zaś — Sanok (5 jam), Biecz — Pogrodzie (chata) i Nisko.

Obiekty osadnicze starszej fazy złożone były z jam owalnych, niekiedy z paleniskami (Nisko). Zawierały one skorupy naczyń lepionych, w górnej części obtaczanych. Ciekawa jest obecność w Nisku pieca do wytapienia rudy żelaza, przemawiająca za przypuszczalnym istnieniem hutnictwa typu chałupniczego. Badania metalurgiczne przeprowadzone na żużlu powinny nam wiaścić, czy wykorzystywano rudę żelazną miejscową, czy obca świętokrzyska.

Po młodszej fazie wczesnego średniowiecza zachowały się stanowiska osadnicze, z których do najbardziej interesujących należy jama owalna z Sanoka, otoczona dookoła 8 słupami kolistymi. Podkreślić trzeba, że przy wejściu do tego domostwa zauważono dodatkowy drugi rząd słupów. Drobnym materiałem archeologicznym znalezionym w obrębie tej jamy przemawia za jej mieszkalnym charakterem. Ciekawa jest chata o konstrukcji słupowej z Bieca—Podgrodzia, zawierająca trzy paleniska, występujące w różnych poziomach.

Kazimierz Moskwa

Sprawozdanie z prac wykopaliskowych Konserwatora Zabytków Archeologicznych Woj. Rzeszowskiego za rok 1963

Sprzyjająca atmosfera wokół badań archeologicznych, istniejąca od kilku lat na Rzeszowszczyźnie oraz żywe zainteresowanie tymi sprawami ze strony miejscowych i obcych placówek naukowych sprawiły, że w roku 1963, podobnie jak w latach ostatnich teren ten był przedmiotem wielu prac wykopaliskowych, związanych z ochroną zabytków archeologicznych. Prace te prowadzono przy ścisłej współpracy z działami archeologicznymi muzeów naszego województwa, głównie Muzeum Okręgowego w Rzeszowie, a także Muzeum w Krośnie i Przemyślu. Utrzymywano również kontakty z innymi państwowymi muzeami, mianowicie Muzeum w Jarosławiu, Muzeum w Łańcucie oraz z muzeami społecznymi, zwłaszcza Muzeum w Przeworsku oraz Muzeum w Kolbuszowej, które mimo braku zorganizowanych działów archeologicznych wykazały wiele zainteresowania naszą działalnością. Ratownictwo zabytków archeologicznych było również troską większości wydziałów kultury powiatowych i miejskich rad narodowych, szczególnie Rzeszowa, Leżajska, Mielca, Kolbuszowej, Łańcuta i Niska. Ponadto kontakty utrzymywano z placówkami naukowymi z poza terenu naszego województwa, Katedrą Archeologii Polski Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Kate-

W osiedlach tych stwierdzono ślady pracowni wyrobów kościanych (Sanok), następnie prześlik z różowego łupku wołyńskiego (Sanok), pochodzenia ruskiego, dalej dwa grociki żelazne do strzał łuku (Biecz—Podgrodzie) i ułamek brązowej bransolety (Biecz—Pogrodzie). Stanowiska te dostarczyły licznych materiałów ceramicznych.

Wspomnieć jeszcze trzeba o zbadanych obiektach późnośredniowiecznych. W Jarosławiu odsłonięto mury oraz drewnianą rurę wodociagową. W Sanoku odkryto prostokątną budowlę, stanowiącą część zniszczonego skrzydła zamku. W Biecu natrafiono na umocnienia obronne, miejskie, następnie na ślady baszty i zagadkowej budowli, wzniesionej w pobliżu średniowiecznych murów miejskich.

Z materiałów wydobytych z ziemi przez archeologów rzeszowskich i współpracujących z nimi reprezentantów ośrodków krakowskiego i warszawskiego wynika, że nasza znajomość pradziejów południowo-wschodniej Polski znacznie się rozszerzyła. Postęp naszych badań szczególnie zaznaczył się z zakresu neolitu, kultury łużyckiej i przeworskiej oraz doby wczesnośredniowiecznej.

drą Archeologii Pierwotnej i Wczesnośredniowiecznej Uniwersytetu Warszawskiego, Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie, Muzeum Archeologicznym w Krakowie i innymi.

Główny ciężar prac spoczywał na barkach miejscowych archeologów (T. Aksamit, mgr J. Janowski, mgr A. Kwoiek, A. Szalapatka i autor) lecz bardzo wiele zawdzięczamy specjalistom z innych ośrodków, zwłaszcza dr M. Gędiowi, dr J. Wielowiejskiemu, dr B. Rutkowskiemu, mgr S. K. Kozłowskiemu, mgr B. Nowogrodzkiej, mgr K. Bieleninowi, mgr J. Śliwie oraz J. Martuszewskiemu, którzy przeważnie kierowali badaniami na różnych stanowiskach. W wykopaliskach wzięli także udział bardzo licznie studenci archeologii i historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, J. Kruk, A. Talar, A. Jodłowski, Z. Kapera, R. Mazur, Z. Koperski i J. Puczyński oraz studenci innych uczelni, J. Barłowski, H. Malinowska, D. Szenk, M. Szary, Z. Mazur, W. Kapera i inni. Duże zasługi ponieśli dla badań pracownicy techniczni, zwłaszcza B. Rutkowska-Szubińska, R. Fedyk, D. Janowska, A. Szczepanik i B. Ślipiec.

Opiekę naukową nad całością omawianych badań sprawował prof. dr R. Jamka, kierownik Katedry Archeologii Polski Uniwersytetu Ja-

giellońskiego w Krakowie, który wielokrotnie wizytując wykopaliska zawsze służył fachową i życzliwą radą. Pragnę Mu w związku z tym złożyć serdeczne podziękowanie. Kierownictwo organizacyjne wykopalisk konserwatorskich sponocywało w rękach autora.

Obiekty, które były przedmiotem wykopalisk reprezentują prawie wszystkie okresy pradziejów, a nawet niektóre okresy czasów historycznych.

Najwcześniejszymi chronologicznie są stanowiska schyłkowo-paleolityczne i mezolityczne, badane w Płazówce i Raniżowie pow. Kolbuszowa. Kierował nimi mgr S. K. Kozłowski. Prace te były częściowo finansowane przez Katedrę Archeologii Pierwotnej i Wczesnośredniowiecznej Uniwersytetu Warszawskiego.

Neolit reprezentowany był na stanowiskach rozkopywanych w Rzeszowie, Mielcu, Dębowcu pow. Jasło i Albigoj pow. Łańcut. Prace w Rzeszowie (częściowo finansowane przez Wydział Kultury MRN w Rzeszowie) oraz w Mielcu prowadzono przy współpracy Działu Archeologicznego Muzeum w Rzeszowie pod kierownictwem T. Aksamita, w Dębowcu natomiast przy współpracy Muzeum w Krośnie pod kierownictwem mgr J. Janowskiego. W Albigoj badaniemi kierował autor.

Najwięcej stosunkowo wykopalisk konserwatorskich łączyło się z kulturą łużycką. Miały one miejsce w Chodorówce pow. Brzozów, Grodzisku Dolnym pow. Leżajsk, Kopkach pow. Nisko, Albigoj pow. Łańcut (cmentarzyska), Woli Małej pow. Łańcut, Jarosławiu, Woli Rzeszyckiej pow. Tarnobrzeg, Temeszowie pow. Brzozów i Orzechowcach pow. Przemyśl (osady). W Chodorówce badaniemi kierował dr M. Gedl, na pozostałych stanowiskach autor niniejszego sprawozdania, przy czym w Jarosławiu i Grodzisku Dolnym współpracował z mgr A. Kwolek, a na innych stanowiskach brali udział w pracach także studenci archeologii i historii, mianowicie w Woli Małej, Albigoj i Orzechowcach R. Mazur, w Kopkach Z. Kaspera, a w Temeszowie A. Jodłowski.

Wiele wysiłku włożono również w badanie stanowisk kultury przeworskiej — osad w Maćkówce pow. Przeworsk, Otałęży pow. Mielec, Koziarni pow. Leżajsk oraz w Świerchowej pow. Jasło. W Maćkówce pracami kierował dr J. Wielowiejski przy współpracy dra B. Putkowskiego. Na pozostałych stanowiskach badania

prowadzono przy współpracy Działu Archeologicznego Muzeum Okręgowego w Rzeszowie pod kierunkiem A. Szałapaty.

Wczesnośredniowiecze reprezentowane było na stanowiskach typu osadowego w Nisku i Husowie pow. Łańcut. Wykopaliska prowadzono również przy współpracy z Działem Archeologicznym Muzeum Okręgowego w Rzeszowie, przy czym w Husowie pod kierunkiem T. Aksamita, a w Nisku pod kierunkiem mgr A. Kwolek.

Drobne badania zwiadowcze przeprowadzono także w odniesieniu do czasów historycznych mianowicie w Jarosławiu i Łańcutie pod kierunkiem mgr A. Kwolek, przy czym prace w Łańcutie zapoczątkowane zostały przez A. Talarą.

Badania omówione uratowały przed zniszczeniem wiele zagrożonych obiektów archeologicznych, dostarczając równocześnie cennych źródeł do wzbogacenia wiedzy o pradziejach Rzeszowszczyzny. Korzystnym barzo zjawiskiem jest, że w grupie rozkopywanych stanowisk znalazły się obiekty schyłkowo-paleolityczne i mezolityczne, które na tym terenie od bardzo niedawna są przedmiotem fachowych badań. Spowod stanowisk neolitycznych najciekawsze materiały dostarczyła osada kultur wstęgowych w Rzeszowie. Wiedza o kulturze łużyckiej została wzbogacona nie tylko o liczną grupę stanowisk lecz także o wiele źródeł nie znanych nam jeszcze, a umożliwiających coraz bardziej poprawną interpretację tego zespołu. Bardzo dużą wartość naukową przedstawiają badane osady kultury przeworskiej oraz osady wczesnośredniowieczne. Opracowanie wyników tych badań ułatwi poznanie najmłodszych okresów pradziejów regionu rzeszowskiego¹.

Pragnę na koniec podkreślić, że osiągnięcia tegorocznego sezonu wykopaliskowego na polu ochrony zabytków archeologicznych są nie tylko zasługą grupy badaczy lecz w poważnym stopniu wynikiem zrozumienia dla tych spraw ze strony Kierownictwa Wydziału Kultury PWRN w Rzeszowie oraz dużego zaangażowania Muzeum Okręgowego w Rzeszowie.

¹ Wyniki badań na poszczególnych stanowiskach podane są w oddzielnych komunikatach opracowanych przez poszczególnych kierowników badań, zamieszczonych w niniejszym wydawnictwie.

Janusz Krzysztof Kozłowski

Badania stanowisk paleolitycznych w okolicach Przemyśla w roku 1963

W maju 1963 roku przeprowadzono z ramienia Katedry Archeologii Polski Uniwersytetu Jagiellońskiego uzupełniające badania terenowe na niektórych stanowiskach paleolitycznych w okolicach Przemyśla, znanych z poszukiwań prowadzonych w roku ubiegłym¹. Badania te miały na celu zarówno postulat konserwator-

skie jak również uzupełnienie niektórych danych stratygraficznych.

Należy podkreślić, że z punktu widzenia kon-

¹ J. K. Kozłowski. Z zagadnień paleolitu Polski południowo-wschodniej. Rocznik Województwa Rzeszowskiego, Rzeszów 1963.